

Створення на території України технологічних парків сприяє стимулюванню інвестиційної активності, структурній перебудові економіки, її прискореному розвитку на основі високотехнологічних виробництв, відновленню взаємодії у ланцюзі “наука – виробництво”, підвищенню ефективності розвитку виробництва в країні, створенню нових робочих місць, особливо в регіонах з великим безробіттям, запуску інноваційного механізму для прискореного розвитку економіки країни. Розвиток технопарків може сприяти концентрації національного наукового потенціалу, переносу високих технологій і науково-технічних нововведень зі стану розробок у виробництво, сприяти комерціалізації науки, прискоренню науково-технічного прогресу, росту конкурентоспроможності української економіки та її продукції на світовому ринку, а також створенню програм стійкого розвитку, що враховують інтереси майбутніх поколінь з погляду соціальних, економічних і екологічних вимог.

Варто виділити основні переваги науково-технічних парків:

- інтеграція різних стадій інноваційного процесу;
- промисловість дістає швидкий доступ до нових розробок;
- скорочуються терміни впровадження та поширення нововведень (новинок);
- спрощується спосіб взаємодії між навчальними, науковими та промисловими розробниками науково-технічного прогресу;
- створюються умови та можливості для створення нових видів бізнесу, виробництва, відкриттів;
- виробництво отримує доступ до консультантів, лабораторій;
- студенти мають змогу здобувати не лише теоретичні, а й практичні знання [5].

Технопарк повинен стати спільним підприємством, у створенні якого беруть участь міжрегіональні, регіональні і місцеві органи влади і управління, підприємства промисловості, індивідуальні підприємці, фінансові інститути та інші. Кожен з них переслідує свою мету і сподівається одержати визначену вигоду від створеного. Для організації наукових центрів пропонуються:

- інтеграція інноваційного утворення і науки;
- перехід від адміністративного управління науково-технічною сферою до економічної координації та комерціалізації науково-технічної діяльності;
- формування багатоканальної системи фінансування (державне, комерційне, спонсорська допомога та фінансування за міжнародними програмами).

Наша держава поступово просувається на шляху інноваційного розвитку. І технопарки при цьому відіграють найважливішу роль, як піонерські структури, що дають можливості при недостатньому державному фінансуванні використовувати механізми цільового використання коштів, які одержують виконавці інноваційних проектів, для розвитку власних наукових баз за рахунок принципу реінвестування. Це є натеper єдиною можливістю підтримувати й примножувати як науково-технологічний потенціал, так і інноваційну діяльність.

Список використаних джерел

1. Урядовий портал: електронний ресурс: режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>
2. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту: електронний ресурс: режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/>
3. Державний комітет статистики України: електронний ресурс: режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Закону України “Про Державний бюджет України на 2005 рік” (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, N 7-8, ст.162).
5. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2003. — 504 с.

УДК 339.7:9(045)

КОЛОСОВА В.П.,

Міністерство фінансів України,
директор Департаменту співробітництва
з міжнародними фінансовими організаціями, к.е.н.,

ЛІТКОВСЬКА В.І.,

Міністерство фінансів України,
заступник начальника управління співробітництва
з міжнародними фінансовими організаціями – начальник
відділу фінансування проектів Світового банку

МАКРОФІНАНСОВА ДОПОМОГА В РАМКАХ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Анотація. В статті розглянуто сутність макрофінансової допомоги Європейського Союзу, передумови її отримання. Значну увагу приділено складовій структурі Меморандуму про взаєморозуміння між Україною та Європейським Союзом і Кредитної Угоди між Україною (як Позичальником) та Європейським Союзом (як Кредитором) та Національним банком України (як Агентом позичальника), а також етапам підготовки отримання макрофінансової допомоги.

Ключові слова: макрофінансова допомога, рахунок, транш, вибірка, кредитор, позичальник, ставка.

***Annotation.** This article considers to the essence the macro-financial assistance of the European Union, precondition of its receiving. Considerable attention is also devoted to the structure the Memorandum of understanding between Ukraine and the European Union and the Loan agreement between Ukraine (as Borrower), the European Union (as Lender) and the National bank of Ukraine (as Agent to the Borrower), and also the preparatory stages of obtaining the macro-financial assistance.*

Keywords: macro-financial assistance, bill, tranch, disbursement, lender, borrower, rate.

Після розширення Євросоюзу у 2004 р. зв'язки між Україною і Союзом стали тіснішими і почали розвиватися більш динамічно, а між нашою державою та Європейським Союзом утворився спільний кордон. Співробітництво ЄС з Україною реалізується у рамках Європейської політики сусідства. Європейська політика сусідства відображає глибоку зацікавленість ЄС у динамічному економічному розвитку, стабільності та підвищенні якості управління у сусідніх з ним країнах.

Забезпечення стійких темпів зростання економіки України, підвищення її конкурентоспроможності, активізація інвестиційної діяльності в країні, розв'язання соціальних і екологічних проблем суспільства не можливі без вдосконалення управління державними фінансами України і активізації співпраці з міжнародними фінансовими організаціями та донорами. Вагомим інструментом для досягнення вказаних цілей може стати макрофінансова допомога Європейського Союзу.

Макрофінансова допомога – це фінансовий інструмент підтримки платіжного балансу країн-партнерів Європейського Союзу і останніми роками він залучався для забезпечення бюджетної підтримки. Інструмент набирає форм середньо/довго строкових позик чи грантів (або їх відповідних комбінацій) і, як правило, доповнює фінансування, що надається з боку МВФ у контексті підтримки програм реформування. Макрофінансова допомога по суті має винятковий характер і мобілізується у разі необхідності надання допомоги країнам - бенефіціарам. Відповідно до процедур Європейської Комісії, прийняття рішення щодо надання макрофінансової допомоги передуює проведення відповідної операційної оцінки, метою якої є визначення надійності існуючих в країні фінансових та адміністративних механізмів і процедур для отримання та контролю за використанням такої допомоги.

Представниками компанії «Price Waterhouse Coopers», за дорученням Європейської Комісії, з метою прийняття рішення щодо надання макрофінансової допомоги Україні, було проведено таке оцінювання. До роботи також залучались представники Європейської Комісії, за результатами оцінювання у квітні 2010 року було підготовлено відповідний звіт.

Інструментом надання допомоги будуть Меморандум про взаєморозуміння між Україною та Європейським Союзом та Кредитна Угода.

У листопаді 2009 року Європейською Комісією неофіційно було надано попередні проекти Меморандуму про взаєморозуміння між Європейським Союзом та Україною та Кредитної угоди між Європейським Союзом (кредитором), Україною (позичальником) і Національним банком України (агентом позичальника).

В той же період було проведено зустріч з представниками Міністерства фінансів під час якої представники Європейського Союзу наголосили на тому, що прийняття позитивного рішення щодо надання Україні першого траншу (110 млн. євро), має пряму залежність від виконання Україною 2-х передумов:

- виконання основних заходів економічної фінансової політики в рамках спільної з МВФ програми Stand-by (Меморандуму про економічну та фінансову політику);
- виконання «газових домовленостей».

Правовою основою надання макрофінансової допомоги з боку Європейського Союзу є рішення Європейської Комісії, Ради Європейського Союзу та Європейського Парламенту від 2002 року стосовно можливості надання Україні кредитних коштів у сумі 110 млн. євро.

У червні 2010 року Радою Європейського Союзу вирішено схвалити рішення Європейської Комісії та Європейського парламенту про надання Україні макрофінансової допомоги у сумі 500 млн. євро. Таким чином зазначеним рішенням Ради Європейського Союзу завершено внутрішні офіційні процедури щодо схвалення його трьома ключовими структурами Європейського Союзу. На сьогодні Європейська Комісія має мандат на проведення переговорів щодо надання Україні макрофінансової допомоги у сумі 610 млн. євро.

Метою цієї допомоги є зменшення зовнішнього фінансового тиску на Україну, поліпшення її платіжного балансу та забезпечення бюджетних потреб, а також підсилення її позиції за валютними резервами. Ця допомога з боку Європейського Союзу є додатком до ресурсів, які надаються Україні міжнародними фінансовими установами та на основі двосторонніх угод з донорами на підтримку державної програми економічної стабілізації та реформ.

Зважаючи на те, що умовами надання Україні макрофінансової допомоги є відновлення співробітництва України з МВФ, практичну роботу стосовно узгодження умов надання Україні такої допомоги було відновлено після підписання Україною з МВФ Меморандуму про економічну та фінансову політику в липні 2010 року.

В період з 19 по 23 липня 2010 року у Києві працювала технічна місія експертів Генерального директорату з економічних та фінансових відносин Європейської Комісії (DG ECFIN) з метою обговорення з компетентними органами України технічних деталей надання запланованої допомоги.

Серед цілей місії також було:

- краще розуміння фінансово-економічної ситуації в Україні та викликів, що постали перед нашою державою;
- інформування Української Сторони про технічні особливості надання макрофінансової допомоги та обговорення можливих варіантів;

- обговорення стратегічних заходів, що пов'язані з наданням макрофінансової допомоги (передумов надання допомоги, що мають бути викладені у Меморандумі про взаєморозуміння), в тому числі:
 - належний рівень управління державними фінансами (зокрема внутрішнього та зовнішнього фінансового контролю, прийняття та виконання законодавства щодо державних закупівель, управління державним боргом);
 - проведення збалансованої податкової та митної політики (зокрема управління митними послугами, оцінку митної вартості, повернення ПДВ);
 - проведення збалансованої енергетичної політики та проведення реформування енергетичного сектору (зокрема правові принципи функціонування ринку газового ринку, структуру НАК “Нафтогаз України”, формування цін на газ та надання субсидій, незалежність регуляторного органу);
 - розвиток сектору фінансових послуг (зокрема незалежність регуляторних і наглядових органів, потребу у капіталі).

За результатами технічних консультацій заінтересованих державних органів України з представниками місії Європейської Комісії, Міністерство фінансів отримало від Представництва Європейського Союзу в Україні доопрацьовані проекти Меморандуму про взаєморозуміння між Україною та ЄС (Меморандуму про взаєморозуміння) та Кредитної угоди між Україною (як позичальником) і Національним банком України (як агентом позичальника) та Європейським Союзом (як кредитором) (Кредитна Угода) та опрацювало його разом з заінтересованими міністерствами, відомствами та установами.

В рамках підтримання діалогу з Європейською Комісією щодо опрацювання різних аспектів отримання нашою державою макрофінансової допомоги, Міністерство фінансів поінформувало Європейську Сторону про встановлені законодавством України внутрішньодержавні процедури укладання міжнародних договорів. Міністерство фінансів, відповідно до Закону України “Про міжнародні договори”, Указу Президента України “Про положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України” та Регламенту Кабінету Міністрів України і за результатами розгляду пропозицій та зауважень до проектів згаданих міжнародних договорів (з огляду на те, що окремі передумови надання макрофінансової допомоги або часові рамки їх виконання є неприйнятними), отриманих від заінтересованих органів, підготувало проект розпорядження Президента «Про делегацію України для участі у переговорах з Європейською Комісією стосовно укладання Меморандуму про взаєморозуміння між Україною та Європейським Союзом і Кредитної Угоди між Україною (як Позичальником) та Європейським Союзом (як Кредитором) та Національним банком України (як Агентом позичальника) щодо отримання Україною макрофінансової допомоги ЄС». Проект розпорядження Президента України “Про делегацію України для участі у переговорах з Європейською Комісією стосовно укладання Меморандуму про взаєморозуміння між Україною та Європейським Союзом та Кредитної угоди між Україною (як Позичальником), Національним банком України (як Агентом позичальника) та Європейським Союзом (як Кредитором) щодо отримання Україною макрофінансової допомоги ЄС” готується з метою затвердження персонального складу делегації України, відповідних директив для участі української делегації у переговорах з делегацією Європейської Комісії, а також надання повноважень щодо підписання згаданих двосторонніх міжнародних договорів: Меморандуму про взаєморозуміння та Кредитної Угоди

Згідно чинного законодавства та за результатами погодження зазначеного проекту розпорядження Президента України заінтересованими міністерствами, відомствами та установами Міністерство фінансів внесло зазначений проект розпорядження Президента України разом з пакетом необхідних документів на розгляд Кабінету Міністрів України.

Прийняття проекту розпорядження Президента України дозволило розпочати офіційні переговори, результатом яких має стати залучення значних кредитних ресурсів на прийнятних умовах.

Проект Меморандуму про взаєморозуміння складається з 14 пунктів та 2-х додатків, які є його невід'ємною частиною. Меморандумом про взаєморозуміння визначено, що макрофінансова допомога буде надаватися не менше ніж у чотири транші. Перший та другий транші (у розмірі до 100 мільйонів Євро та до 10 мільйонів Євро відповідно) будуть виділені згідно з Рішенням Ради Європейського Союзу від 2002 року, а третій та четвертий транші (у розмірі до 250 мільйонів Євро кожний) – згідно з Рішенням Ради Європейського Союзу від червня 2010 року. Перший транш кредиту надається за умови підписання Меморандуму про Взаєморозуміння та Кредитної Угоди і їх ратифікації Верховною Радою України.

Надання будь-якого наступного траншу обумовлюється прийняттям Європейською Комісією позитивного рішення щодо виконання Урядом України критеріїв у сферах управління державними фінансами, торгівлі, енергетики, а також реалізації податкової політики та політики у фінансовому секторі, визначеним Меморандумом про взаєморозуміння. Вибірка другого траншу відповідно до кожного Рішення не здійснюється раніше трьох місяців після надання першого траншу за тим самим Рішенням. При цьому другий та третій транш можуть бути виділені одночасно, але за умови, що такі транші мають однакові терміни погашення, пільгові періоди (якщо такі є), відсоткову ставку та схеми погашення.

Кредитні кошти надходять на рахунок Міністерства фінансів у Національному банку України, після чого перераховуватимуться до Державного казначейства України. Україна бере на себе зобов'язання своєчасного та повного обслуговування усіх фінансових зобов'язань, що витікають з кредитів, наданих або гарантованих Європейським Союзом.

Термін реалізації макрофінансової допомоги триватиме протягом двох з половиною років, починаючи від першого дня набрання чинності Меморандумом про взаєморозуміння. Зазначена дата є кінцевою датою виплат кредитних коштів. Кредитні кошти макрофінансової допомоги виділятимуться після оформлення

відповідної заявки. Перед виділенням кожного з наступних траншів Європейська Комісія, спільно з представниками влади України та МВФ виконає оцінку досягнень у напрямку виконання кількісних критеріїв реалізації, а також вибраного числа критеріїв структурних реформ, визначених у Додатку I Меморандуму про взаєморозуміння. У ході такої оцінки окрема увага буде приділена реформуванню системи управління державними фінансами та низці інших ділянок структурних реформ. За необхідності у подальшому критерії та заходи можуть коригуватися.

Додаток I до Меморандуму про взаєморозуміння включає перелік умов, які необхідно виконати для отримання макрофінансової допомоги. Частина I Додатку 1 включає показники, виконання яких є передумовою виділення другого та третього траншів кредиту. Частина II Додатку 1 включає показники, виконання яких є передумовою виділення четвертого траншу кредиту. Показники частини I та Частини II групуються за такими сферами: «Управління державними фінансами», «Торгівля і оподаткування», «Енергетика», «Фінансовий сектор».

Додаток II до Меморандуму про взаєморозуміння включає перелік показників та звітів, які мають надаватися Європейській Комісії. У ході реалізації макрофінансової допомоги органи влади надаватимуть Європейській Комісії усі дані, які є належними для моніторингу економічної та фінансової ситуації в Україні, а також які будуть потрібними для оцінки виконання кількісних критеріїв реалізації і для аналізу просування структурних реформ.

Метою Кредитної угоди є встановлення умов, за якими Європейський Союз (Кредитор) надасть Україні (Позичальнику) доступ до коштів макрофінансової допомоги.

Проект Кредитної Угоди щодо отримання Україною макрофінансової допомоги Європейського Союзу складається з 16 статей та 3-х додатків, які становлять його невід'ємну частину. Відповідно до статті 16 до Кредитної угоди додаються такі додатки: Форма Запиту щодо надання коштів (заповнюється Позичальником), Форма Повідомлення про акцепт (заповнюється Кредитором), Форма Юридичного висновку (надається Міністерством юстиції України).

Стаття 1 визначає розмір кредиту, включає положення що кредит надаватиметься чотирима траншами з урахуванням положень та умов, визначених у Рішеннях Ради Європейського Союзу від 2002 року та від червня 2010 року, Меморандуму про взаєморозуміння, а також періодичність надання траншів.

Стаття 2 встановлює, що строк погашення кредиту не має перевищувати 15 років.

Статтею 3 регулюються процедури анулювання невибраної частини кредиту та процедури призупинення вибірки кредитних коштів. Зазначеними процедурами Україні (Позичальник) надається право у будь-який час повністю чи частково відмовитись від будь-якої невикористаної частки кредиту, що оформлюється відповідним повідомленням з негайним вступом в силу. Проте, таке повідомлення не може бути надано стосовно траншу, щодо якого Позичальником було надано Запит про виділення коштів.

Європейський Союз (Кредитор) має право, в будь-який час, шляхом надання повідомлення Позичальнику, повністю або частково призупинити та/або анулювати невибрану частину кредиту у таких випадках:

- у разі коли Позичальник не сплачує на визначену дату погашення будь-який платіж основної суми або відсотків, не сплачує свою зовнішню заборгованість, не виконує будь-яке зобов'язання за Кредитною угодою, встановлення випадків шахрайства, корупції або будь-якої іншої незаконної діяльності з боку Позичальника або Національного банку Позичальника, що шкодить фінансовим інтересам Європейського Союзу;

- якщо Кредитор незадоволений з приводу виконання Позичальником гарантій та зобов'язань, взятих ним відповідно до Кредитної угоди; чи

- у виняткових обставинах, які негативно впливають на доступ Кредитора до ринків капіталу.

Будь-яка відстрочка триватиме до її скасування Кредитором чи анулювання ним відстроченої суми.

У разі закінчення терміну реалізації макрофінансової допомоги будь-яка невикористана частина кредиту автоматично анулюється без необхідності надання повідомлення будь-якої стороною.

Стаття 4 регулює питання вибірки кредиту. Для отримання кредитних коштів Позичальник готує письмовий запит за визначеною формою щодо надання коштів. В цьому запиті відображаються основні умови щодо отримання кредиту, включаючи суму траншу, мінімальну чисту суму вибірки, строк погашення, вид відсоткової ставки (фіксована або плаваюча) та максимальний її розмір та будь-які інші відповідні характеристики. У межах параметрів, вказаних Позичальником у запиті щодо надання коштів, Кредитор надсилає Позичальнику повідомлення про акцепт за встановленою формою, у якому визначаються основні фінансові умови траншу, щодо якого був наданий запит. Однак на цьому етапі, зобов'язання Кредитора надати доступ до траншу є умовним до отримання Кредитором відповідних коштів від міжнародних ринків капіталу на умовах визначених у повідомленні про акцепт. Після цього Кредитор має розпочати випуск облігацій або будь-яку іншу відповідну фінансову транзакцію для фінансування суми траншу. Позичальник сплачує всі комісії та видатки щодо підготовки та надання кожного траншу та здійснення відповідної фінансової транзакції. Чиста сума вибірки дорівнюватиме сумі кожного траншу зменшеного на суму таких комісій та видатків.

Окремо слід зазначити, що зобов'язання Кредитора перерахувати чисту суму вибірки Позичальнику стосовно першого траншу виникає за умови отримання Кредитором задовільних юридичних висновків від Міністерства юстиції Позичальника (за встановленою формою) та незалежної юридичної фірми, прийнятої для Кредитора. У зазначених юридичних висновках має, серед іншого, бути зазначено, що, беручи до уваги закони, положення та юридично обов'язкові рішення, які наразі застосовуються у країні Позичальника, Позичальник

шляхом підписання Кредитної угоди дійсно та безвідклично зобов'язаний виконувати свої зобов'язання за цією Угодою. Висновок Міністерства юстиції має бути підкріплений відповідними документами, які засвідчують повноваження Позичальника укладати Кредитну угоду та підтверджують її ратифікацію відповідно до законодавства Позичальника.

Дата юридичних висновків не може бути пізніше дати запиту щодо надання коштів.

Зобов'язання Кредитора перерахувати чисту суму вибірки Позичальнику стосовно подальших траншів виникає за умови, що підтвердження, наведені у юридичних висновках, отриманих Кредитором, є вірними; прийняття Кредитором позитивного рішення на підставі результатів його перевірки, що економічна політика Позичальника відповідає умовам, визначеним у Меморандумі про Взаєморозуміння, немає передумов щодо обмеження здатності Позичальника виконувати платіжні зобов'язання згідно Кредитної угоди; жоден випадок невиконання зобов'язань, визначених Кредитною угодою не настав або не є таким, що може вірогідно настати; здійснення Кредитором фінансової транзакції.

Стаття 5 встановлює зобов'язання Позичальника стосовно рівних умов кожного траншу з усіма іншими існуючими та майбутніми незабезпеченими кредитами та зобов'язаннями Позичальника, які виникають з його існуючої або майбутньої зовнішньої заборгованості, а також щодо використання чистої суми вибірки відповідно до Рішень Ради Європейського Союзу від 2002 року та від червня 2010 року та Меморандуму про Взаєморозуміння.

Статтю 6 регулюється порядок сплати відсотків за кредитом, встановлення додаткових відсотків у випадку невиконання Позичальником зобов'язань стосовно погашення будь-якого платежу основної суми або відсотків. Кредитор зобов'язаний надавати Позичальнику та Національному банку Позичальника детальну інформацію щодо розрахунку відсотків та, зокрема, щодо джерел визначення ставки EURIBOR, якщо вона застосовується при здійсненні фінансових транзакцій. Відсоткова ставка запозичення буде відома тільки в час виходу Європейської Комісії, що має найвищий кредитний рейтинг (AAA), на зовнішній ринок запозичень для отримання коштів, що перераховуватимуться Україні за тією ж відсотковою ставкою.

Кредитор не зобов'язаний надавати Позичальнику доступ до чистої суми вибірки будь-якого траншу, у випадку якщо Кредитор через домінуючі ринкові умови на дату початку випуску облігацій або будь-якої іншої фінансової транзакції не може отримати фінансування за максимальними ставками або нижче максимальних ставок, зазначених у відповідному повідомленні про акцепт. Проте, на прохання Позичальника Кредитор може запропонувати Позичальникові нові максимальні або мінімальні відсоткові ставки, з огляду на ринкові умови, що існують на даний час. Якщо Позичальник не сплачує основну суму або відсотки, які підлягають сплаті відповідно до Кредитної угоди, Позичальник має сплачувати додаткові відсотки на суму, яка на відповідний час залишається несплаченою Кредитору з належної дати платежу до дати фактичної сплати у повному обсязі, розраховані з посиланням на послідовні процентні періоди (кожний такої тривалості, яку Кредитор може час від часу обрати, з яких перший період починається на відповідну належну дату сплати). Додаткові відсотки сплачуються за тією ставкою, яка є вищою з таких: річною ставкою, яка складається з 2% (двох відсотків) річних і ставки EUROLIBOR за відповідний період; або річною ставкою, яка складається з 2% (двох відсотків) річних та відсоткової ставки за відповідним траншем.

Протягом періоду невиконання зобов'язань щодо сплати основної суми або відсотків, така ставка фіксується на останній день кожного такого відсоткового періоду, а несплачені відсотки щодо попередніх відсоткових періодів додаються до суми відсотків, яка підлягає сплаті в кінці кожного такого відсоткового періоду.

Якщо Позичальник не здійснює сплату будь-яких інших витрат чи видатків, які повинні бути сплачені Кредитору в дату, коли такі видатки або витрати стають належними до сплати відповідно до Кредитної угоди, тоді Позичальник додатково сплачує всі видатки та витрати, включаючи комісійні за юридичні послуги, понесені Кредитором у зв'язку з таким простроченням платежу. Також Позичальник зобов'язується сплатити Кредитору всі додаткові відсотки та всі видатки та витрати, включаючи комісійні за юридичні послуги, що понесені та підлягають сплаті Кредитором внаслідок порушення будь-якого зобов'язання за Кредитною угодою Позичальником.

Статтю 7 визначено, що Позичальник погашає основну суму кожного Траншу у дати та відповідно до умов, визначених при здійсненні Кредитором фінансових транзакцій. Кредитор не включатиме положення щодо дострокового погашення до положень та умов фінансової транзакції, якщо Позичальник не надав чіткий запит щодо включення такого положення у запиті щодо надання коштів. Положення та умови такого права дострокового погашення для Позичальника мають відповідати положенням та умовам відповідного права дострокового погашення для Кредитора за Контрактами щодо Запозичення. Якщо Позичальник бажає скористатися таким правом, він має надати Кредитору повідомлення щодо свого рішення достроково погасити відповідний Транш щонайменше за один місяць до останньої дати повідомлення для цілей дострокового погашення за фінансовими транзакціями.

Стаття 8 регулює порядок сплати Позичальником основної суми, відсотків, комісій та видатків щодо підготовки, надання кожного траншу та здійснення відповідної фінансової транзакції. Кредитор зобов'язаний повідомляти Позичальника та Національний банк Позичальника щонайменше за 15 календарних днів до належної дати платежу суму основної суми та відсотків, що підлягають сплаті у таку дату, та деталі (відсоткова ставка, відсотковий період), на яких базується розрахунок відсотків.

Усі суми, що підлягають сплаті здійснюватимуться у євро і мають бути зараховані на рахунок Кредитора, який обов'язково вказується у цій статті, у відповідну належну дату платежу. Після здійснення кожного платежу Позичальник повинен надіслати Кредитору копію свого платіжного доручення щонайменше за два робочих дні до відповідної дати платежу. Комісії та видатки щодо підготовки, надання кожного траншу та здійснення відповідної фінансової транзакції, що мають відшкодовуватися Позичальником, можуть включати: витрати на юридичні послуги (такі, як витрати на отримання юридичних висновків), витрати на документацію для запозичення, рейтингові витрати, витрати на подорожі (якщо вони мають місце), та комісійні, пов'язані з фінансовим обслуговуванням фінансових транзакцій, податки, реєстраційні збори та витрати на публікацію. Якщо вищезазначені комісії та видатки не вираховуються з суми траншу, як визначено статтею 4 Кредитної угоди, вони повинні бути сплачені Позичальником протягом одного місяця після повідомлення Кредитора, до якого обов'язково надаються підтвердуючі документи.

У випадку коли Позичальником сплачується сума менша ніж належить до сплати вона зараховується Кредитором наступним чином: по-перше - будь-які комісії та видатки, по-друге - будь-які відсотки за прострочені платежі, як передбачено, по-третє - відсотки, по-четверте - основна сума у зворотному порядку до дат погашення, за умови, що ці суми належать до сплати або прострочені на таку дату.

Стаття 9 встановлює, що Кредитор може надіслати Позичальнику письмове повідомлення щодо негайного погашення основної суми кредиту разом з нарахованими відсотками, у таких випадках:

- позичальник не сплачує на визначену дату будь-який платіж основної суми або відсотків, незалежно від того, повністю або частково, таким чином і у такій валюті, як це погоджено у Кредитній угоді;

- позичальник не виконує будь-яке зобов'язання за Кредитною угодою, крім зобов'язань, які містяться у Меморандумі про взаєморозуміння і таке невиконання зобов'язань триватиме протягом одного місяця після надання Кредитором Позичальнику письмового повідомлення про це;

- з будь-яких причин через дію або бездіяльність будь-якої установи або фізичної особи або будь-якого органу, обов'язковість зобов'язань Позичальника за цією Угодою або можливість їх примусового виконання проти нього оспорується;

- встановлено, що у зв'язку з отриманим кредитом Позичальник або Національний банк Позичальника були залучені до будь-якого шахрайства або корупції або будь-якої іншої незаконної діяльності, що шкодить фінансовим інтересам Європейського Союзу;

- за будь-якою попередньою Кредитною угодою між Позичальником, Національним банком Позичальника та Європейським Союзом, незалежно від суми, або за будь-якою іншою зовнішньою заборгованістю Позичальника, сукупна основна сума якої перевищує 15 мільйонів євро, оголошується невиконання зобов'язань, і внаслідок такого оголошення невиконання зобов'язань відбувається прискорення платежів за такою заборгованістю;

- Позичальник не сплачує свою зовнішню заборгованість, або оголошує чи встановлює мораторій на сплату зовнішньої заборгованості Позичальника або зовнішньої заборгованості, яку він прийняв на себе або гарантував.

- будь-яка інформація або документ, наданий Кредитору Позичальником або від його імені у зв'язку з переговорами щодо Кредитної угоди або протягом строку її дії, виявляються невірними у будь-якому істотному аспекті.

У випадку застосування Кредитором свого права щодо дострокового погашення будь-яких траншів кредиту Позичальник відшкодуватиме усі витрати, видатки, комісії та втрату відсотків, що понесені та підлягають сплаті Кредитором внаслідок такої події.

Відповідно до статті 14 Кредитна угода набере чинності після підписання її усіма сторонами та отримання Кредитором офіційного повідомлення у формі юридичного висновку від Позичальника про те, що усі конституційні та юридичні вимоги для набрання цієї Угодою чинності, включаючи ратифікацію цієї Угоди Парламентом України, були виконані.

Набрання чинності Кредитної угоди має відбутися не пізніше, ніж через 12 місяців після її підписання. Якщо Кредитна угода не набрала чинності до встановленої дати, вона перестає бути обов'язковою.

Тексти проектів Меморандуму про взаєморозуміння та Кредитної Угоди щодо отримання Україною макрофінансової допомоги Європейського Союзу, згідно чинного законодавства мають бути предметом офіційних переговорів між делегаціями України та Європейського Союзу.

Після досягнення на переговорах Сторонами згоди щодо положень проектів Меморандуму про взаєморозуміння та Кредитної Угоди, Європейська Комісія направить зазначені документи до:

- «Дорадчого Комітету з макрофінансової допомоги», що складається з представників країн-членів ЄС, власними Урядами яким було зокрема доручено розглянути «політичні» умови надання МФД, що викладені у додатку до проекту Меморандуму про взаєморозуміння;

- до відповідних служб Європейської Комісії, зокрема з метою розгляду «політичних» умов надання МФД (зазначене проводиться в рамках формалізації результату, досягнутого за підсумками тісної роботи з іншими Генеральними директоратами виконавчого органу ЄС).

Після ратифікації вказаних документів Верховною Радою України кошти макрофінансової допомоги надійдуть до загального фонду державного бюджету і будуть використані на фінансування видатків державного бюджету.

Досягнення домовленостей між Україною та ЄС щодо отримання макрофінансової допомоги має важливе значення у контексті розширення співпраці з Європейським Союзом. Під час чотирнадцятого самміту Україна-ЄС, який відбувся 22.11.2010 у Брюсселі, Президент України В.Янукович підтвердив, що членство в ЄС залишається стратегічною ціллю України.

За підсумками самміту було підписано двосторонній документ щодо участі України у європейських програмах. Сторони досягли домовленості щодо прискорення переговорного процесу стосовно укладання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Очікується, що ця Угода буде підписана у 2011 році. Підписано Протокол щодо участі України у програмах ЄС, який відкриває доступ до технічної документації і дозволяє отримувати фінансування.

УДК 339.94, 339.92

КОНЧИН В.І.,

Національний авіаційний університет, к.е.н.

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРИТОРІЙ ТА ГЛОБАЛЬНІ ВИРОБНИЧІ МЕРЕЖІ: ПЕРСПЕКТИВИ ВІДХОДУ УКРАЇНИ ВІД ЕТНОЦЕНТРИЧНОГО ПРИНЦИПУ ПОБУДОВИ ЕКОНОМІКИ

***Анотація.** В статті висвітлюються принципи формування глобального конкурентоспроможного середовища для розвитку і досягнення вищого рівня добробуту економічних територій та економічних суб'єктів. Розкривається проблема функціонування глобальних виробничих мереж і їхнього значення у розвитку економічних систем на глобальному, регіональному та локальному рівнях. Сформовано модель підвищення глобальної конкурентоспроможності економічних територій України.*

Ключові слова: глобальна конкурентоспроможність, економічна свобода, порівняльна перевага, конкурентні переваги, економічний етноцентризм, глобальні виробничі мережі, глобальні товарні ланцюги, глобальні вартісні ланцюги, стратегія зчеплення.

***Annotation.** The article highlights the principles of global competitive environment for the development and achievement of higher economic prosperity of the economic territories and economic subjects. The problem of the functioning the global production networks and their importance in the development of economic systems at global, regional and local levels is considered. The model of the global competitiveness of economic territories in Ukraine is formed.*

Keywords: global competitiveness, economic freedom, comparative advantage, competitive advantage, economic ethnocentrism, global production networks, global commodity chains, global value chains, coupling strategy.

Розвиток суспільства кожної країни у глобальному економічному просторі в неокласичному та неокейнсіанському розумінні передбачає формування конкурентоспроможного середовища для забезпечення на територіях цих країн достатньо високої ділової активності, створення на цій основі доданої вартості, що дає додаткову акумуляцію капіталу та досягнення вищого рівня загальносуспільного добробуту, оскільки за рахунок вищеокреслених процесів підвищується потенціал для пом'якшення проблеми нерівномірного розподілу ресурсів і доходів.

В цьому контексті **метою даної статті** є розкриття принципів побудови і функціонування глобального економічного середовища на сучасному етапі та визначення економічними суб'єктами шляхів і схем формування та підвищення конкурентоспроможності в цьому середовищі.

Ідеологія формування конкурентоспроможності та добробуту західного капіталістичного суспільства випрацювала низку важливих постулатів і механізмів, які охопили на глобальному рівні суспільства країн, що увійшли свідомо чи насильно у Багатосторонню торговельну систему (Multilateral Trade System) або були об'єктивно асимільовані нею, зокрема:

- Неокласичні принципи економічної свободи, які відображені в концептуальних положеннях індексу економічної свободи (Economic Freedom Index), і на цій основі побудова глобальної ліберальної економічної системи;

- Поглиблення економічної глобалізації через процеси інтернаціоналізації та транснаціоналізації виробництва і господарського життя загалом. На глобальному рівні взаємодіють економічні суб'єкти, які обирають для себе локальні точки у глобальному просторі. Компанії розміщуються у тих локальних пунктах глобального простору, де вони можуть отримати вигоди від порівняльної переваги (comparative advantage) у процесі виробництва та конкурентні переваги (competitive advantage) при орієнтації на споживача. Компанії та робоча сила за П. Кругманом в ліберальній глобальній (міжнародній регіональній) економічній системі рухаються вільно в ті локальні пункти глобального (міжнародного регіонального) простору, де висока ділова активність, а отже, де для робочої сили існує потенціал робочих місць і відносно вищих заробітних плат, і де для компаній є великий споживчий ринок та існує великий демографічний розмір для кращого використання ефекту економії на витратах завдяки зростаючому масштабу виробництва. В таких локальних пунктах здатні формуватись глобальні чи міжнародні регіональні центри ділової активності, а ресурсні території без розвитку в них промислового виробництва диференційованих товарів